

Rogaland fylkeskommune
Postboks 130
4001 STAVANGER

Deres ref
2026/27360

Vår ref
26/1625-

Dato
5. juni 2026

Svar på henvendelse angående foreldres selvstendige klagerett på enkeltvedtak rettet mot elever mellom 15 og 18 år

Viser til deres henvendelse datert 20.03.26, hvor det bes om en tolkningsuttalelse om forståelsen av opplæringsloven § 24-5 og omfanget av foreldres selvstendige klagerett i saker som gjelder elever mellom 15 og 18 år. Departementet beklager at det har tatt noe tid å besvare henvendelsen.

Opplæringsloven § 24-5 fastsetter at «[d]ei som har fylt 15 år, tar sjølve stilling til spørsmål knytte til opplæringa». Som eksempler vises det til samtykke til individuelt tilrettelagt opplæring, melding om fritak fra aktiviteter i opplæringen på grunn av livssyn og søknad om inntak til den videregående opplæringen.

Bestemmelsen er en særregel som medfører at barn over 15 år gis en selvråderett i spørsmål knyttet til opplæringen. Dette innebærer at elever mellom 15 og 18 år selv kan ta slike avgjørelser, herunder klage på enkeltvedtak etter opplæringsloven og opplæringsforskriften, uten foreldrenes samtykke.

Dere etterspør særlig en avklaring av omfanget av *foreldres klagerett* i saker som gjelder elever mellom 15 og 18 år.

Det generelle utgangspunktet etter forvaltningsloven er at den som er part eller har rettslig klageinteresse, kan klage på enkeltvedtak, jf. fvl. § 28. Eleven vedtaket gjelder for vil alltid være part, men når eleven er under 15 år vil den være representert av foreldrene sine, se Prop. 57 L (2022-2023) pkt. 59.5.2. Når eleven fyller 15 år, får den etter opplæringsloven § 24-5 selvråderett i utdanningsspørsmål og da også selvstendig klagerett.

I Prop. 57 L (2022-2023) pkt. 21.5.2 fremgår at:

«Sjølvs om barnet har vorte 15 år, kan foreldre og andre med fullmakt frå barnet hjelpe både med søknader, klager og annan kontakt med styresmakter. Fleire kan vere part i same sak avhengig av kven vedtaket gjeld direkte. Foreldre og andre kan også ha rettsleg klageinteresse etter forvaltningslova sjølv om barnet har fylt 15 år. Dette har noko å seie for moglegheita til å klage på enkeltvedtak retta mot barnet, sjå nærare omtale i punkt 20».

I pkt. 20.5.1.1 fremgår det at

«Ved sida av at skolen skal samarbeide med foreldra, har eleven sjølv rett til å bli høyrd og til å medverke, uavhengig av alder. [...] På opplæringsfeltet kan elevane på ein del område bestemme sjølve frå dei er 15 år, slik som ved val av skole/utdanning og ved samtykke til individuelt tilrettelagt opplæring. Skolen skal likevel ha plikt til å samarbeide med foreldra til elevar over 15 år, så lenge samarbeidet ikkje er i konflikt med retten eleven har til å ta egne avgjerder etter barnelova § 32 og forslaget § 24-5. Foreldra har ei omsorgs- og oppfølgingsplikt for barnet fram til fylte 18 år, og samarbeidsplikta må sjåast i samanheng med dette».

For at selvråderetten skal være reell, må det etter departementets syn innebære at foreldrene i hovedsak er avskåret fra å opptre på vegne av eleven, uten elevens fullmakt, etter fylte 15 år. Dette er også i tråd med den forståelsen av selvråderett som legges til grunn i rettskildene knyttet til barneloven.

Departementet er enig i fylkesadvokatens tolkning av at foreldre til elever over 15 år dermed ikke generelt kan anses å ha partsrettigheter i kraft av foreldreansvaret. Departementet kan likevel ikke utelukke at foreldre i noen tilfeller kan ha partsretter eller rettslig klageinteresse på andre grunnlag. Unntak fra utgangspunktet kan også følge av lov eller forskrift. Som eksempel kan det vises til reglene om opplæringsplikt i opplæringsloven § 2-1, hvor det fastsettes eksplisitt at foreldres samtykke kreves dersom en elev helt eller delvis skal fritas fra plikten til grunnskoleopplæring. Dette gjelder selv om eleven er fylt 15 år.

Det klare utgangspunktet er likevel at elever over 15 år har selvråderett i utdanningsspørsmål, og at foreldre dermed ikke kan klage på enkeltvedtak rettet mot eleven, uten elevens samtykke. Foreldre kan likevel klage på vegne av eleven etter fullmakt, og det bør etter departementets syn legges til grunn en lav terskel for hva som kreves av fullmakt for at foreldre kan representere barn. Dette må vurderes konkret, men det sentrale er at det fremkommer tilstrekkelig klart at en søknad eller klage fremmes på vegne av eleven, etter elevens viten og ønske.

Tolkningsuttalelsen er utarbeidet i dialog med Utdanningsdirektoratet, og direktoratet har opplyst at de vil oppdatere sin veiledning for å tydeliggjøre rettstilstanden.

Med hilsen

Lilly Sofie Ottesen (e.f.)
avdelingsdirektør

Frida Bergan
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Utdanningsdirektoratet